

Kronomagasinet i Malax

Lantmätaren **Erik Klingius** var en av de tolv lantmätare, som 1750 sändes till Österbotten för att verkställa ny revning och skattläggning av jorden. Han anlände till Malax 1750 och bodde här med sin familj till sin död i november 1781. Efter honom finns mycket antecknat om Malax, bland annat hans *Beskrivning över Malax*, författad 1767, och alla för hand ritade och färglagda storskifteskartor över alla hemman. De är konstverk i dag.

Erik Klingius skriver:

”Uppå konungens befallningshavandes påyrkan blev här en besparingsbod uppsatt år 1754, men eftersom allmogen här har otycke för nyheter så har de ännu inte använt det.

Ändamålet med sockenmagasiners inrättande är ju det, att allmogen icke må bortsälja den i goda år fallande säden utan föra den i socknemagasinet till dess år infalla, då han till hungers undvikande har sin insatta spannmål att tillgå.

Vad nu Malax vidkommer, så är åkern så ringa så att säd här aldrig säljes. Av ålder är här i församlingen brukligt, att var bonde har en eller flera stolpbodar som kallas ”härbre”, vari han förvarar såväl sin årsföda, och denna sed går här ingen ifrån. Emedan de själva äro angelägna om iakttagande av sparsamhet, kan jag icke finna socknemagasinet här i församlingen vara nödigt.”

Det räckte ända till 1810 innan malaxborna ändrade åsikt om spannmålsmagasinet. Då beslöt socknemännen vid sockenstämman 21 oktober 1810 efter påtryckning från högre ort att inrätta ett sådant magasin och eftersom deras förfäder redan uppbyggt det så kunde det med ringa medel iståndsättas. Men sockneborna hade fortfarande vissa betänkligheter och bonden Carl Lång sade att han till en sådan inrättning aldrig skulle avlämna en kappe. Från hösten 1814 trädde magasinet i verksamhet.

Israel Björk, kyrkoherde i Malax 1760–1783, meddelade att sedan storskiftet över åkrarna försiggått så tävlar grannarna med varandra om åkerns fördelaktigaste hävd. Det är ett nöje att se deras breda och djupa rådiken som drager bort det syrliga vattnet undan deras odlingar.

Siri Hagback

Källor: Erik Klingius *Historisk beskrifning öfver Malax församling*;

Johannes Klockars *Första boken om Malax*; Dokument i Malax museiförenings arkiv.

Kronomagasinet

Utdrag ur reglemente givet år 1919 för

Malax socknelånemagasinsinrättning.

§ 1. Malax socknelånemagasinsinrättning utgöres av en spannmålsfond och en penningfond, avsedda att tillgodose markägarens behov av utsäde.

§ 2. Spannmålsförrådet, vilket i likhet med den kontanta fonden tillkommit genom sammanskott enligt mantals storlek av Malax kommuns besuttna befolkning, och av denna gemensamt äges, förvaras noggrant från tillgrepp i för sådant ändamål inrättat magasin, vilket i likhet med spannmålsförrådet hålles brandförsäkrat.

Lånemagasinet nycklar böra förvaras hos skilda direktionsmedlemmar.

§ 3. Spannmålsfonden utgöres av råg, korn och havre: och får beloppet råg ej understiga 75, korn 100 och havre 200 hektoliter, om ej landshövdingen bifaller till fondernas ytterligare förminskning.

§ 4. Magasinsinrättningen förvaltas av en vid kommunalstämma av innehavarna till mantalsatt jord vald direktion bestående av ordförande, viceordförande och en ledamot samt en suppleant.

§ 6. Direktionens gemensamma skyldigheter äro: att vaka över magasinsinrättningens rätt och bästa, att utlämna och intaga spannmål, att besörja om inrättningens tillfälliga behov och om magasinets underhållande i behörigt skick, att tilse det spannmålsfonderna alltid bestå av torr, ren, viktig och grobar spannmål, samt att ansvara med sin egendom för all brist, som genom försummelse eller vårdslöshet i fonderna uppstår.

§ 9. Lån ur spannmålsfonderna givas endast åt innehavare av jord. Spannmålslån böra inbetalas på hösten i oktober månad; restuppbörd verkställes en månad därefter, vartefter utestående rester utan dröjsmål utsökes. Ifall ej direktionen bifallit till skuldsedelns förnyande.

Om låntagaren dör, kan spannmålslånet strax infordras.

Om låntagaren säljer sin fasighet, måste han strax inbetala hela spannmålslånet.

§ 13. Nödigt antal exemplar av detta reglemente tryckes och utdelas inom kommunen.

Delgivet och godkänt av kommunalstämman den 11 augusti 1919 intyga å stämmans vägnar:

Hugo Staf.

Jakob Levlin.